

Societads, fundaziuns e concerns

Las furmas giuridicas da las interpresas

■ Per motivs da la segirezza dal traffic commercial prevesa il dretg mo in dumber defini da furmas d'interpresas. Il dretg d'obligaziuns definescha las furmas giuridicas pussaivlas e limite-scha la libra concepziun da quellas. Per pratitgar in'activitad d'interpresa stattan a disposiziun differentas furmas da basa (tranter auter la societad anonima, la societad cun responsabladad limitada e la societads collectiva) e d'extensiu resp. collavuraziun (da l'interpresa singula fin al concern). Mintgina da las furmas da la societad pussaivlas ha ses avantatgs e ses dischavantatgs.

Tscherna da la furma giuridica

La societad anonima (SA)

La SA è la furma d'interpresa commerciala la pli derasada en Svizra. Per fundar ina SA basegni almain trais associads (acziunaris) ed in pajament da basa (chapital d'acziun) d'almain 100 000 francs.

Ils acziunaris furman l'assemblea generala ch'è l'organ suprem da la SA. Ella sa reunisca da princip ina giada l'onn.

L'assemblea generala tscherna in cussegl d'administraziun che dirigia la societad e che nominescha in directur general responsabel per tut las fatschentas da l'interpresa.

La SA sto sutmetter ses quint mintg'onn ad in post da revisiun (per regla in fiduziari).

Sche la SA na po betg pajer ses debits e fa falliment, perdan ils acziunaris lur chapital d'acziun, ma na ristgan betg lur facultad persunala.

Ils acziunaris pon vender lur acziun. La valur da las acziun augmenta u diminuescha tut tenor la valur da l'interpresa. Sch'ina societad cuntanscha ina tscherta grondezza, po ella dumandar d'entrar en la bursa per promover la circulaziun da sias acziun ed accumular chapitals.

Las autras furmas d'interpresa

La societad cun responsabladad limitada (ScRL): Quai è ina societad da chapital, sco la SA. Ella basegna mo pauc chapital da partenza (almain 20 000 francs). Ella na po dentant betg ir a la bursa e las parts dals associads sa laschan transferir main facilmain che las acziun d'ina SA. En cas da falliment èn ils associads responsabels mo per quai ch'els han investì en l'interpresa.

Las societads da persunas: La societad collectiva, la societad commanditara e la societad simpla èn facil da constituir, ma

Sedia principala da Novartis a Basilea.

FOTO: PD

ils associads èn responsabels en l'agen num. En cas d'in falliment da l'interpresa ston els purtar ils debits da quella.

Las interpresas individualas èn fitg simplas da constituir ed èn ina da las furmas giuridicas las pli derasadas en Svizra. Ils lavurers cun in status d'independent fan part da questa categoria.

La societad cooperativa: Ella ha la finamira da cuntanscher surtut avantatgs per ses agens commembers (per exempel purs che creeschan ina cooperativa da latg per centralisar la produziun dal chaschiel). Ils associads pon posseder parts socialas che constitueschan il chapital.

L'uniun: Quai è ina structura lucca che sa lascha constituir facilmain. Ella na po dentant betg avair intents da gudogn. Questa furma giuridica n'è pia betg optimala per la gestiun d'in commerzi.

La fundaziun: Ella permetta l'utilizaziun da bains (per exempel l'ierta) cun in intent specific che na po betg pli vegnir modificà. La surveglianza federala da las fundaziuns controlla ch'ils bains vegnian utilisads conform a l'intent defini en ils statuts da fundaziun.

Tschertas interpresas fitg grondas èn organisadas en cooperativas en Svizra. Quai è il cas tar las cassas Raiffeisen, tar la Mobigliar (assicuranzas), tar il Coop e tar il Migros. Quest'ultima cooperativa ha var 2 milliuns associads. Quels disponan d'ina quota fixa da l'interpresa d'ina valur nominala da 10 francs ch'els na pon dentant betg vender.

Las furmas da domiciliaziun tipicas d'ina interpresa estra èn la societad affiliada e la filiala.

Interpresas grondas ed IPM

Interpresas grondas

Las interpresas grondas han 250 emploiads u dapli e represchentan 0,3 % da las interpresas domiciliadas en Svizra. Ellas occupan 32,5 % da la populaziun cun activitad da gudogn. La gasetta emnla «Handelszeitung» registrescha las datas statisticas da bundant 1600 interpresas activas en 80 bransch economicas differentas. Questas infurmaziuns permettan da far ina glista da las pli grondas interpresas dal pajais. L'onn 2008 eran quai (tenor svieuta):

Industria, commerzi e servetschs: Glencore (interpresa da materias primas), Nestlé (agroalimentaziun), Roche (chemia/farmazia), ABB (industria mecanica).

Bancas: UBS, Credit Suisse, Grupp Raiffeisen, Zürcher Kantonalbank, HSBC Private Bank.

Assicuranzas: Zurich Financial, Swiss Re, Swiss Life, AXA Winterthur, Bâloise.

Il pli grond employader privat da la Svizra il 2008 era il Migros cun 62 412 emploiads a temp cumplain. 2. rang: La Posta cun 44 178 emploiads, 3. rang: Coop cun 41 550 emploiads.

Interpresas pitschnas e mesaunas

La Svizra è la sedia da plirs tschients d'interpresas multinazionali. Insaquintas da quellas appartegnan a las pli grondas interpresas dal mund. Tuttina lavuran dus da trais Svizzers en interpresas pitschnas e mesaunas (IPM). Quellas furman pia la spina dorsala da l'economia svizra.

Las interpresas pitschnas e mesaunas han damain che 250 emploiads. Ellas represchentan 99,6 % da la populaziun activa svizra ed occupan 63 % da la populaziun activa svizra. 88 % da las IPM engaschan damain che diesch persunas ed èn damai micro-interpresas.

Restructuraziuns

La concentraziun economica

Savens sa mussa en l'economia ina reduziun da las interpresas pitschnas e la tendenza vers interpresas pli e pli grondas. I dat different motivs che pon manar ad ina fusiun d'interpresas.

Excluder la concorrenza: L'exclusiun da la concorrenza creescha posiziuns da pussanza e da vendita ch'èn pli avantagiusas per las interpresas.

Expandir ils martgads: In grond martgà pretenda en general er ina gronda interpresa, perquai che be ina tala dispona da la forza da chapital necessaria. Cun la creaziun da martgads internaziunals è la concorrenza creschida uschia che be grondas interpresas pon subsister.

Sforzs da perscrutaziun e svilup cuntinuà: Il progress tecnic sforza las interpresas da perscrutar e sviluppar permanentain novs products, in fatg che promova la fusiun d'interpresas.

Automatisaziun progredenta: L'automatisaziun da la produziun pretenda ina gronda capacitat d'investir ch'è savens be pussaivla cun fusiunar pliras interpresas.

Chapital: Necessitad da blier chapital: In'interpresa che vul sa participar al martgà internaziunal dovra blier chapital ch'ella n'ha per ordinari betg sezza. Perquai fusiuneschan savens pliras interpresas per far ensemen fatschentas ristgadas che dovran blier chapital.

Furmas da fusiun d'interpresas

Ina fusiun è ina colliaziun da duas u da pliras societads u firmas singulas ad in'unitad e che sa basa sin in contract da fusiun ubain cun participaziun finanziaria. Societads u firmas singulas pon fusiunar suandantmain: In'interpresa surpi-

glia in'otra ed exista vinavant entant che l'otra interpresa vegn liquidada; en quest cas discurren ins d'ina fusiun d'absorbaziun. Duas interpresas vegnan liquidadas ed unidas ad ina nova societad; en quest cas discurren ins d'ina fusiun da cumbinaziun. La fusiun è permessa per tut las societads da commerzi. Firms singulas na dastgan betg fusiunar.

La fusiun da contract la pli impurtanta è il cartel. Interpresas da medema spezia economica fixeschan en in contract mesiras per restrencher la concorrenza (p.ex. cunvegna davart pretschs, cundiziuns da fatschenta). En Svizra emprova la Confederaziun da proteger ils consuments e las interpresas betg cumpigliadas en il cartel cunter abus cun ina lescha da cartel.

Las furmas las pli impurtantas da participaziun finanziaria èn ils concerns. Las interpresas fusiunadas en in concern èn colliadas financialmain ina cun l'otra e stattan sut la medema direzziun, giuridicain restan ellas però autonomas. En general sa furma in concern uschia ch'ina societad cumpra la maioritad da las acziun d'in'otra societad (51 % da las acziun tanschan per avair in'influenza decisiva sin in'interpresa).

L'administraziun da las societads dominadas vegn savens surdada ad ina societad holding.

Noziuns impurtantas

Consozi: Interpresas autonomas fusiuneschan cun contract per surpigliar comunablamain incumbensas specificas. Concern: Las singulas interpresas èn colliadas financialmain ina cun l'otra. Holding: Surpiglia l'administraziun da la societad dominada.

Trust: Cun questa fusiun perda l'interpresa l'autonomia giuridica ed economica.

Cartel: Cunvegnientscha cun contract tranter interpresas autonomas da la medema bransch economica per restrencher la concorrenza.

Sindicat: In cartel, tar il qual la vendita è organisada centralmain.

Spartiziun – transfurmaziun – transferiment da facultad

Tar la spartiziun transferecha ina societad tut sia facultad u ina part da quella ad in'otra u ad autras societads. La spartiziun è in process complex che po midar fundamentalmain ils dretgs da las associadas e dals associads da la societad. Ina societad po sa divider suandantmain:

Tut sia facultad vegn partida e transferida ad autras societads (spartiziun). La societad che transferecha vegn liquidada e stritgada dal register da commerzi.

Ella transferecha ina part u pliras parts da sia facultad ad autras societads. La societad che transferecha exista vinavant (separaziun).

Permessas èn mo spartiziuns da societads da chapital e d'associaziuns en tut las variantas. Societads collectivs e commanditaras sco er firmas singulas ed uniuns na dastgan betg sa sparter.

Sco transfurmaziun vala la midada da la furma giuridica d'ina societad u d'ina firma singula mantegnend vinavant tut las relaziuns da facultad e da commembranza. La societad da fin qua resta vinavant sco subject da dretg e mantegna si'identitad economica e giuridica.

La transfurmaziun è en general permessa, sche la furma giuridica da partenza e la furma giuridica intenziunada èn da princip cumpatiblas en lur structuras giuridicas.

Cun in transferiment da facultad po ina societad u ina firma singula ch'è registrada en il register da commerzi transferir tut sia facultad u ina part da quella ad in auter purtader giuridic.

Ulteriuras infurmaziuns

Num da l'interpresa

La libertad da dar num ad in'interpresa è limitada. La fundaziun da la firma sto satisfar a las reglas decisivas generalas ed a las reglas da la furma giuridica specifica correspudenta. Avant che annunziar tar il register da commerzi vali la paina da sclerir, che la firma (il num da l'interpresa) na vegnia betg gia utilisada d'ina altra interpresa e che la firma vegnia – il mument da la registraziun en il register da commerzi – protegida en differenta moda, tut tenor la furma da la societad.

Register da commerzi

En il register da commerzi vegnan registradas las infurmaziuns las pli impurtantas davart las interpresas en Svizra. Il register da commerzi publicgescha las relaziuns da dretg da las interpresas e las rendas uschia transparentas. Tgi ch'avra in manaschi al sto per regla er lasch registrar en il register da commerzi.

La registraziun e l'examinaziun preliminar da las indicaziuns correspudentas vegn fatga da l'uffizi dal register da commerzi al lieu da domicil da l'interpresa. Las registraziuns chantunals vegnan silsuenter approvadas da l'Uffizi federal dal register da commerzi e publictgadas en il fegl uffizial svizzer da commerzi. Da las datas dal register da commerzi po mintgin prender invista. L'index central da las firmas (ZEFIX) permetta quest'invista per internet.

Uniuns da tetg

Economiesuisse è l'uniun da las interpresas svizas. Ella ha 30 000 commembers e defenda la libertad d'interpresa ed ils principis da l'economia da martgà.

L'uniun svizra da las patronas e dals patron cumpiglia 80 organizaziuns d'employaders. Exempels: Societad svizra dals hoteliers, Associaziun svizra d'assicuranzas, Uniun da fabricants da tschigliatta.

Falliment

Sch'ina interpresa fa falliment, vegnan las activas vendidas ed ils debits restituids tenor ina glista da prioritads. L'emprim vegnan pajads ora ils crediturs d'emprim rang (ils employaders da l'interpresa). Sch'i restan anc daners, pon alura ils auters crediturs (per exempel furniturs) far valair lur dabun.

La presentaziun:

Dossier «Furmas giuridicas da las interpresas».

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=2133
www.chatta.ch

Documents da model

La Cumissiun da notariat dal Grischun ha edì in ordinatur cun exempels e formulars da model per la documentaziun publica. La versiun rumantscha da l'ovra è cumparida il 2006 e sa lascha retrair tar la Centrala per stampats e material dal chantun Grischun.

Sper tematicas cun models da tempra plitost privata (dretg da famiglia, dretg d'ierta, dretgs reals) cumpiglia l'ordinatur er intgins chapitels che tractan las furmas giuridicas ed ulteriurs aspects dal dretg d'interpresas (dretg d'acziun, dretg da ScRL, ulteriurs dretgs d'obligaziun, dretg da restructuraziun).

Or dal cunteng: Constituziun d'ina fundaziun, Fundaziun d'ina societad anonima (SA), Augment dal chapital, Fundaziun d'ina societad cun responsabladad limitada (ScRL), Contract da fusiun, Dissoluziun.